

መስፍን ሓጉስን ተዘክሮታት
ውድባዊ ጉባኤ ናይ 1976
ተዎድሮስ ኣፈውርቂ (13.03.04)

ክቡራት ኣንባብቲ ሎሚ ንዝሓለፈ 27 ዓመታት ንክመልሰኩም መጀመርያ ይቕረታ ይሓትት፡ ናይ ይቕረታይ ምክንያት ከኣ ቅድሚ ሎሚ ዘይዛረበሉ ዝነበርኩ ኮይኑ ዘይኮነስ፡ እንታይ ድኣ ኤርትራውያን ብሓፈሻ፡ ምሁራት ከኣ ብሓለፉ፡ ንዓመታት ኣዕንታትኩም ደፊኸኩም ኣእዛንኩም ኣጽሚምኩም ኣእምሮታትኩም ኣደቂሸኩምን ኣዲሽኩምን ትነብሩ ስለ ዝነበርኩም ሕጂ እውን እትቅጽሉ ስለ ዘለካትኩም ብዙሓት ተበለጽትን ንኣይ ይጥዓመንን ስጉምቲ ሒዛትኩም ንህዝብና ኣብ ናይ ምህላውን ምጥፋእን ደረጃ ዘብጸኹም ብምዃንኩም።

ሓደ ህዝቢ ከም ህዝቢ መጠን እንክርኤ ተከታላይን ተገታታይን ድኣ እምበር ወሳኒ ተራ ዝጸወት እቲ ንኡኡ ዝኣልን ዝቅልስን ብምዃኑ ናይ ቕላሳይን መራሕን ተራታታቲኩም ሓዲግኩም ናይ ተኮኮብቲ ተራ ብምሓዝኩም ኢዩ። ካብዚ ቀጺሎም ዝስዕቡ ከኣ ተጋደልቲ ህዝባዊ ግንባርን ተጋደልቲ ነብር ሎሚ ኣብ ስደት ዘሎካትኩምን ብሓፈሻኡ ኣብ ክልተ ዝተከፍለ ደረጃ፡

1. ተጋደልቲ
2. መራሕሪ ካብ ዝተሓተ ክስብ ዝለዓለ፡
3. ስሩዓት ናይቲ ውድብ ዝነበርኩምን ዘሎኩምን እውን ተራ ተገታታትን
4. እቶም ቀለስትን ከኣ ከምኡ ብዝያዳ ናይ ጥፍኣትን ቅዝፊትን ህዝብና ብዝያዳ ተሓተቲ ምዃንኩም ኢዩ።

ኣብዚ ከተኩሮሉ ደልዩ ዘሎኩ ሓሳባት ግን ናይ 1976 ውድባዊ ጉባኤ ዝብል ስም ዝተዋህበ ናይ ተንኹልን ክፋእን ፋብሪካ ናይ ህዝባዊ ግንባር ናይ ሎሚ ናይ ህዝብና ጸገምን ሽግርን ቅዝፊትን ቅንጻላን መሰረትን እምነ ኩርናዕን ዘቀመጠ፡ ተዋሰኝቲ ከኣ ጌና ብዝተፈለለ መንገድታት ይቕጽሉ ስለ ዘለዉ እንታይነቶምን ናይ ተግባራቶም ውጽኢትን ኣብዚ ስለ ዘበጽሓና ክበርህን ክግለጽን ዘለዎ ጉዳይ ሃገር ብምዃኑ።

እወ ንሕና ኤርትራውያን ቃልሲ ዝጀመርናዮ ዋሻኪ ብዝተጸንዐን ዝጸጸዩ መንገድን ኣይመራሕ እምበርናይ ምቅላስ ናይ ስቃይን መክራን ናይ ጽምእን ጥሜትን ናይ ጸሓይን ቁርን ናይ ኣስሓይታን ዛዕባዕታን ናይ ረሃጽን ወላእ-ላእን ናይ ስንክልናን መስዋእትን ወልፊ ዝነበሮ ውልቀሰብ ወይ ጉጅለ ይርከብ ኢዩ፡ ዝብል እምነት የብለይን፡ ግን ከኣ ኣብቲ ቃልሲ ውልቃዊ ኮነ ጉጅላዊ ረብሓን ጥቅምን ንክጥምዘዙ ዝለዓሉ ኣይነበሩን ግን ኣየስምዕን እዚ ኣብ መስርሕ እቲ ገድሊ ዘርኣዮ ኣንፈት ኢዩ ነይሩ።

ዋናን መሰረታዊ እምነት ነፍሲ ወከፍና ሰሪጹ ዝነበረ ውሽጣዊ ዕላማን እምነትን መሰልን ክብረትን ህዝብናን ልዕላውነት ሃገርናን ተመርኩሱ ለቆሱ ከሰላሰል ንሚዳ ዝኣተወ ኣካል ህዝብና ውሑድ ኢዩ ኣይብሃልን። ነዚ ከኣ ኢዩ ዝኾነ ሰብ ካብ ዓድን ኢትዮጵያን ኤውሮጳን ኣመርካን ኩሉ ንብረቱ ስድራኡ ትምህርቱ ስራሑ መርዓኡ መጻኢ ዕድሉ ጠንጢኑ ንሞት ቅሩብን ብቁዕን ኾይኑ ንሚዳ ዝወሓዘ፤ እንተ ኾነ ግን እቲ ጸቢብ ዕድል ናይ ሓበሬታ ምፍላጥን መትከላት ውድባት ዝምራሓሉን መነመን ይመርሑን እንታይነቶም ዘይምፍላጥ ዘስዓቡ፡ ጌጋታት ኣብ ህዝብናን ሃገርናን ኣውራጃዎ ዘሎ ጸገምን ጥፍኣት ሂወትን ንብረትን ክብርን መሰልን ዘርዘርካ ዝውዳእ ኣይኾነን። ብዙሓት መራሕቲ ውድባት ቦቲ ዝንቡልን ግልቡጥን ኣተሓሳስባኦም ንህዝብን ሃገርን ንዘለዓለም ከዲሸዉዎ ከይሰርሑን ከይረሃጹን ንዘለዓለም ዝኾኖም ሃብትን ንብርትን ንምምንዛዕ ዝኣተወዎ ስራሕ ናይ ፋብሪካ ገቢሮም ኢዮቶም ዝርድእዎ።

ኩሉ ክፈልጦ ዝግብኦ ግን ዝኮነ ይኹን ሰብ ቅድሚ ኩሉ ሃገሩን ህዝቡን ድኣ እምበር ውድብ ዝብል ዝፈልጦን ዝተረድኦን ዝነበረ ኣይነበረን፡ እንተኾነ ግን ኣብ ሚዳ ናይ ስልጣን ምብልላዕ ዘስዓቦ ናይ ደናቁር ዝኣንፈተ ፖቃቲካ ዝሰሙ ከፋፋሊ ህዝቢ ብዘይመልኸዎን መዓቀኒኡን ክጥቀምሉ ምስ ተራእዩ፡ ውድብ ድሓር ዘርከቦ ናይ ጉዕዞ ቃልሲ መስርሕ ንምስልሳል ዝግበር ውደባ ኢዩ ዝነበረ፡ ሎሚ ግን ውድብ ቦታ ሃገርን ህዝብን ሒዞ፤ ውድብይ ውድብካ ክብሃሃሉ ክትሰምዕ ንወዮ ህዝቢ ጥሪቶም ገቢሮምስ ዛባን ኣፍራዛን ምሳርን ፋሲን ተረኺቡ ኩሉ ጊዜ ክገብዝይዎን ክመቓቕልዎን ንርኢ ኣሎና ! ከመይ የሕዝን ደም ዘይኮነስ ክንደው ደም ዘሎ የንብዕ!

ጀጋኑ ፈተውቲ ህዝባዊ ዝኾኑ ምሁራት ናይ 1973 ናይቲ እዋንቲ ተሃላሸኹቲ ናይ ስልጣን ዝነበሩ፡ ኢሳያስ ምስ ጉጅለኡ ብሓደ ወገን፤ ቦቲ ካልእ ከኣ ሰለሙን ወልደማርያምን መስፍን ሓጉስን ምስ ጉጅልኦም ዘስዓቡ ህልኽ ናይ ስልጣን መን ኣሸነፊ ውዲትን ማእለማን ክስን እቲ ግርጭት ተላዕለ፡ ወዮም ምሁራት ግን ነዚ ካልኣዊ ግርጭት ብምይይጥ ክፍታሕ ይከኣል ኢዩ፡ ተባሂሉ ስለ ዝተኣምነሉ ንዕርቂ ነባራት ተጋደልቲ ንምፍታሕ ምስ ቀረቡ፡ ወዮም ስሱዓት ተንኹለኛታት ሰለሞንን ኢሳያስን መስፍንን፡ ሓደስቲ ተማሃሮ ከይጎብጣና ንተዓረቅ ይቕረ ንበሃሃል ኢሎም ነቲ ንኣታቶም (ሰለሞንን ኢሳያስን መስፍንን፡) ንምዕራቕ ቦቶም መስተውዓልትን ሓለይቲ ሃገሮምን ዝተጀመረ ናይ ዕርቂ ጸዋዒት፤ እዞም ሰለስተ ስሱዓት ባዕላቶም ዝጸውዕዎ ተሰልቢጥካ መንካዕ ዝብል ናይ ጸለመ ቃል ለጢፍካ ንምሁራት ንምጥፋእ ዝዓለመ ዝተጸወደ መጸወድያ ብግርህነት ተኣትወ። መሪሕነት

ሀ.ግ. ብጉጅለ ኢሳያስ ዝምራሕ ከኣ ቅድሚ ጀብሃ ንተማሃሮ(ብጸጋይ ቅሺ ንሙሴ ብሰደፍ ብረት ዝወቕዒር ጸጋይ ዋና መሳርሒ ኢሳያስ ዝነበረ ተጋዳላይ ኢዩ፡ ብናይ ሎሚ መግለጺ ንክትርድእዎ ቦታ ውጩ ዝሓዘ ዝነበረ ኢዩ እቲ ግዳይ ብጸጋይ ዝተደለ ዘይኾነስ ብዋና ለኣሺኣኡ ኢሳያስ ዝዘወር ምንባሩ ሎሚ ሰማዕቲ ንምምዛኑ ጸገም ይህልወኩም ኣይብልን) ነጥፍእዶ ግዳ ኣይበልናኩምን ክብሉ ተሰምዑ፤ እዚ ዝሕብሮ ነቲ ጉዳይ ዘልግልዎ ዝተኣደደን ዝተግለመን ዝተወጠነን ምንባሩ ይምስክሮ።

ነቲ ሓጺር መጀመሪ ግርጭት 1973 ኣብዚ ሰጊረ ሕጂ ኣብ “ውድባዊ ጉባኤ” ተባሂሉ ዝጽዋዕ ዓውደ ተኳሉ ክኣቱ፡ እቲ ውድባዊ ጉባኤ እንታይ ይመስል ነበረ፤ ናይቲ ጊዜቲ ዋናታት ተዋሳኒቲኽ ብዓል መነመን ኢያቶም፡ ናይቲ ጊዜ ዋናታት ተዋሳኒቲ ኢሳያስ፡ መስፍን ሓገስ፡ ሰሎሙን ወልደማርያም፡ ተወልደ ኢዮብን ነበሩ ካልኦት ኣሰለፍትን ተለኣኽትን ከኣ ሓያሎ ነበርዎም።

ሕጂ ከም ኣብነት ከቅርቦ ዝደሊ ክልተ ኣብነታት ኣሎ፤

1. ውክልና ብጻይ ኣለም ኣብርሃን፡
2. ኣባላት ሕክምና ዝነበሩ123 ተጋደልትን ክኸውን ኢዩ።
ቅድሚኡ ግን ንውድባዊ ጉባኤ ዝውክል፤ እትውክል ከመይ ዝበለ/ዝበለት ክኸውን/ክትኸውን ነይሩዎ/ዋ ዝብል ሕቶ ምብራህ ኣድላዪ ይመስለኒ፡ ኣብዚ ንምብጻሕ ናይቲ ምንቅስቃስ ደገፍትን ሰዓብትን ተዋሳኒትን ንምክልካል ዝግለመ፡ ዝወጸ ሕጊ ገባብል ከምዚ ዝስዕብ ነበረ፡-ኣብዚ ዝካፈል፡-
1. ዝንባሌ መንካዕ ዘይብሉ፡
2. ዝንባሌ የሚን ዘይብሉ የሚን ወይ ኣድሓርሓርቲ ዝብል ቅጽል ነቲ ተጸጺራሪ ኢሳያስ ዝኸነዎ ሰሎሙን ወልደማርያን ንምእላይ ኣብቲ ናይ 1973 ምንቅስቃስ ምእላይ ስለ ዘይተካእለ ዳግማይ ከሲስካ ምቕራቡ ካልእ ከለዓዕል ስለ ዝከኣል ብሰም የሚን ንእኡን ናቲ ዝንባሌን ዝድግፍዎን ኣምሲልካ እውን ናይ መጻኢ ጸላእቲ ወይ ተዋዳደርቲ ኣኹን ደኾን ዝብሃሉ ንምቕንጻል ዝተላዕ ጠጠ ተንኩለኛ ማእለም ኢዩ።
3. ዝንባሌ ሕቡኣን ዘይብሉ
4. ብውሕዱ ኣብዚ ውድብ እንተወሓደ 2 ዓመት ዝገበረ ክኸውን ይግባእ. ዝብላ ሓጺር ነበራ
5. ንነዊሕ ጊዜ ኣብ ገድሊ ዝገበሩ ብተንኩል ንከይምረጹ ኣብ ናይ ካድራት ቤት ትምህርቲ ሰዲዶም ከም ዘይምረጹን ዘይመርጹን ዝገበሩ ብዓል መስፍን ሓገስ ናይ ሽዑኡ ናይ ውግእ ጎቶትን ገበርት ሓደግትን ዝነበሩ ዝተገብረዶ ኣይኾነን።

ከም ርዳኣ ዝውሰድ ዝኾነ ኣካሉ ዘወፊ ተጋዳላይ መስሉ ኢዩ ኣብ ጊዜ ሰላምን ጊዜ ኩናትን ውግእን ወካሊኡን መራሒኡን ዝኸውን ክውክል፡ እንተድኣ መሰል የብልካን ዝብል ኹይኑ ግን እቲ ነጻነት እውን ኣየድልዮን፡ ማለት ኢዩ ዘስምዕ፡ ንመሰሉ ዘይቃለስ ግቡኡ እውን ብቅነዕ ኣገባብ ከም ዘይገብር ንምርዳኡ ኣሸጋሪ ከም ዘይኮነ፡ ክከከር ዘለዎ ጉዳይ እውን ኢዩ።

ኣብቲ ነጥብይ ክምለስ ብጻይ ኣለም ኣብርሃ ካብ ቦጦሎኒኡ ተወኪሉ ንምክፋል ውድባዊ ጉባኤ ኣብቲ ቦታ ከም ብጸቲን ምስ ብጸቲን በጽሑ፡ ተግዘብ ክቡር ኣንባባይ መስፍን ሓገስ ንብጻይ ኣለም ምስ ረኣየ ዝጠመየ ነበረ፡ ጠል ዝረኣየ ክመስል ብናህርን ምጉብዕዕዕን ዝተሓዋወሰ ንስካስ እንታይ ክትገብር መጺእካ በሎ? ሓጺር መልሲ፡- ብጻይ ኣለም ብጸተይ ወኪለ ጉባኤ ክካፈል በሎ፡ መስፍን ንመራሕ ብዕሎኒ ክትምረጹ እንከሸኹም ኩልካቸኹምዶ ነቢርኩም በሎ? መራሕ ቦጦሎኒ ብዘይካ 6 ኣብ ዋርድያ ዝነበሩስ እወ ነቢርና ክብልእታ ቦጦሎኒ ብመላኣ ከም ዝነበረት ኣብርሃሉን መለሰሉን እት መስፍን ክስወሰምዎ ዝደለየ ግን ካልእ ብምንባሩ፡ እሞ እቶም 6 ደጋደልትስ መሰልዶ የብሎምን ኢያቶም ክብል እንደገና መስፍን ሓተተ? ኣለዎም እባ እንታይ ድኣ ስለዚ ከም ብሓዲሽ ምርጫ ትገብሩ? ኢሉ ከም ብሓዲሽ ምርጫ ንክገብሩ ናብ ቦጦሎኒኣም መለሰም፡ ብሕቡእ ወረቀት ነቲ መራሒ እንተድኣ ካልኣይ ጊዜ እዚ ሰብዚ (ብጻይ ኣለም ኣብርሃ) መጺኡ ሂወትካ ኣይትደልያን ኢካ ማለት ክብል ኣፈራርሐ፡ በዚ ምክንያትዚ ብጻይ ኣለም ካብቲ ጉባኤ ገባብል ካብ ምክፋል ተገለለ። ድሕሪኡ ከኣ ኣብ ማእሰርቲ ገባብል ተሰውኤ ከም ብጸቲ።

- ንመስፍን ምህላው ብጻይ ኣለም ኣብርሃ ክሳብ ክንድዚ እንታይ ኣፍርሐ?
- ሕቶ ናይቲ ምንቅስቃስቲ ንምቕንጻሉ ዝተዋሰኣሉ ከይልግል ድዩ?

- ወይስ ናይ ጉይታኡ ኢሳያስ ተልእኾን ተግባራት ኣብ ግብሪ ንምውጻል፣ ንሱ እውን ስርሑ ስለ ዘየማልኤ ከይእሰርን ከስጉጉን ኢዩ?
- ነዚ ካብቲ ሓቢእዎ ዘሎ ምስጢራቱ ኢዩሞ እስከ ባዕሉ ንክምልሾ ንኤደገሉ ?
- ዝምለሽ ከም ዘይኮነ ግን ንኩሉ ክበርሃሉ ዝግባእ ነጥቢ ይኹን፣ ምክንያት ንህዝቢ ብዕሊ ይቕረታ ምስ ዘይሓትት ጌና ክቃላዕ እውን ኢዩ።

1. ናይ ክፍሊ መርመራን ውሳኔን ሳልሕ ጠጠውን፣ ሰለሙን፣ መስፍን ዓሊ ሰይድን፣
2. ኣብ ክፍሊ ስንቂ ዝግብር ዝነበረ ሃተፍተፋት፣ ግን ደቂ ካናዳ ኣመሪካ ዘሸኹም ካብቶም ሓንቲ ቦንባን ሓንቲ ብራሾ ማይን ሒዝኹም ንብረት ገድሊ ሓዲግኹም ዝከድኩም 6 ድምጽኹም ሃቡ።
3. ናይ ኣፈወርቂ ወዲ ኣዲስ ኣበባ ኣብ ውግእ ወኪ ዛግር 13/ጥቅምቲ 1974 ዝተሰወኤ ናይ ጥይትን ምጉብዕባዕን ስራሓትካ።
4. ጥራውዝቲ 64 ገጻት ናይ ተወልደ ኢዮብ ዝጸሓፎ ኣብ ኢድካ ዝነበረ ወዘተ ወዘተ.....

ኣብቲ ጊዜቲ ክፍሊ ጸጥታ ኣብ ትሕቲ ወልደሚካኤል ኃይለ ምስ መሳርሕቲ ወዲ ዘርኤ ኣሻዓልን ኃይለ ጀብሃን ናይዝጊ ክፍሉን ከም መርመርቲ ብተኪኤ ቀሺ ዝምራሕ ናይ ሓለውቲ ወተህደራትን ነቲ ናይ ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃስ (ንስካትኩም ብናይ በለጽን ፍርሕን መደበር ዝኹነ ናይዝጊ ክፍሉ ብተንኮል ሓዉ ኪዳን ክፍሉ ኢዩ እናበለ ዝሕሱ ዝነበረ መታን ሰብ ቀልጢፉ ክቕበሎን ክፈትዎን ዝመሃዞ ሓሶት ክፍሉ በጋጣሚ ዝተራከቡ ኣስማት ኢዮቶም) ናታቸኹምን ካልኣዊ ግርጭት መፍትሒ ንክገብረሉ ኣብ ዝተገብረ ኮቢቲ ኣጽኒዓ፤ ናይ ብጻይ ጉይታኡም በርህን ጉጅለኡን ዝተበጽሐ ውሳኔ ናይታ ሽዑ ዝነበረት መርማሪት ኮሚቴ እዞም ተኣሲሮም ዘለዉ ወተሃደራዊ ስነ ሥርዓት ድኣ ኣጉዲሎም እምበር፤ ገበን የብሎምን ምስ ተባህለ፤ እታ ናይ መርማሪት ናይ ክፍሊ ጸጥታ(ሓለዋ ሰውራ ዝብል ስም ድሓር ዝበቁለን ዝሰዓበ ኢዩ) እውን ከምቲ ናይ ብጻይ ጉይታኡም ስለ ዝወሰነት፣ነዚ ብምቁዋም ንወልደሚካኤል ኃይለ ካብ ክፍሊ መርመራ ኣውጺኹም ናብ ሓይልታት ዝተሰደ፤ ከም መንደልሓቂ ኣመሉ ኢሳያስ ቴምቤናይ ካብቲ ቦታ ተኣልዩ ስለ ዝነበረ ሰለሙን ወልደሚካኤልም ከም ናይታ ክፍሊ ጸጥታ ሓላፊ መስፍን ሓጉስን ዓሊ ሰዲድን ከም መሳወርቲ፤ነቲ ሓቃዊ ውሳኔ ናይ መርማሪት ኮሚቴን፣ ናይ ጸጥታ መርማሪትን ዝወሰንኦ ንምቕያርን (ንኣና ነቶም እሱራት) ንምቕታልን እዞም ሰለስተ ሰባት(ሰለሙን ወልደሚካኤልም መስፍን ሓጉስን ዓሊ ሰዲድን) ከም ብሓዲሽ ሓዳስ መርማሪት ኮሚቴ ክገብሩ ኣብ እኼባ መሪሕነት ምስ ኣልዓልዎ ሽዑ ሳልሕ ጠጠው ክንድይ ጊዜ ኣግማል ኳንና ውጢጥኩምና ክትኹዱ ትደልዩ ኣሎኩም። መሪሕነት ንዘቆመተን ኮሚቴታት ዝበጽሕኦ ውሳኔታት ካብ ምትግባር ሓሊፉ ኣብ ንስካ ዘይትደልዩ ውሳኔ ምስ ዘይበጽሕ እናናሳዕ ኮሚቴታት ምቋም ኣይከልን ኢዩ ምስ በለ ነቲ ፍሉጥ ጅግና ሳልሕ፣ ዓሊ ሰይድ ሃረሞ ማለት ኣብ ባእሲ ድሕሪዚ ሳልሕ ብተሞክሮ ዘይበሰለ ቆልዓ(መንእሰይ ብምንባር መሪሕነት ክኸውን ዝኸኣለ በቲ ንፓኪስታን ኣብ ምጥላፍ ነፋችት ኢትዮጵያ ስለ ዝተካፈለ ጥራይ ነበረ) ድሕሪ ምውቕዑ ኣብ ውግእ ዛግር ብዕለት 14.10.1974 ተሰውኤ።

ኣቶ መስፍን ሓጉስ ህዝቢ ዝገበርካዮ ይቕረ ክብለልካ ድሉው ኮይኑ ክቀርብ እንከሎ ንስካ ዝተገብረ ምዝራብ ምእባይካ ንዕቀትን ትዕቢትን ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ዘሎካ ስለ ዝሕብር ካብ ሎሚ ንድሓር ኩሉ ዝብሃል ክትብሃሎ ኢኻ። ግን ከኣ እዚ ኩሉ ገቢርካ ሕልናካ እናወቀሰካን እናጸረፈካን እትነብር ከም ዘሎካ ኣይጠራጠርን ኢዩ። ኣብ መጨረሻ ክብሎ ዝደሊ መስፍን ኮነ ኢሳያስ ሓደ ዓይነት ስለ ዝኾኑ ካብኡ እንጽብዮ ለውጢ የለን፤ ስለዚ ምስ ዝብኢ ለይቲ ዝገይሽ ንክብላዕ ምጃኑ ክፍለጥ ይግባእ።

ተዎድሮስ ኣፈውርቂ

ዝኸርን ክብርን ንስወኣትና
ሰላምን ቅሳነትን ንህዝብና

ምዕባሌን ራህዋን ንፍትውቲ ሃገርና

ይቅጽል